

ลุยและเรียนไปกับเด็ก เพราะครูกับเด็ก เป็นส่วนหนึ่ง ของกันและกัน

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ไสว อุ่นแก้ว

โรงเรียนบุนหาญวิทยาสรรค์
จ.ศรีสะเกษ

คงไม่มีใครคาดคิดว่านักเรียนจากโรงเรียนห่างไกล
ติดชายแดน จะมีโอกาสไปแสดงโครงงานไกลถึง
ต่างประเทศ

พร้อมควารางวัลทรงคุณค่าติดมือกลับบ้าน
สร้างความภูมิใจให้ทั้งโรงเรียนและคนในชุมชน

เบื้องหลังความสำเร็จเหล่านั้น มีครูคนหนึ่ง
คอยสนับสนุนและร่วมเหน็ดเหนื่อยไปด้วยกัน ที่ชื่อ
ครูไสว อุ่นแก้ว

จุดเริ่มต้นของ การเรียนรู้

บุนหาญวิทยาสรรค์ เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำ
อำเภอ ติดชายแดน ไทย-กัมพูชา สภาพภูมิประเทศ
และสภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ด้วยป่าไม้ เศรษฐกิจ
ชุมชนเริ่มกระเตื้องเมื่อมีการส่งเสริมให้ปลูกยางพารา

ปี 2543 ครูไสวย้ายจากโรงเรียนเดิมมาประจำที่นี่
เพื่อสอนวิทยาศาสตร์ พร้อมกับรับหน้าที่สอน “โครงงาน”
ให้นักเรียนมัธยมปลายในสายวิทย์-คณิต ที่ครูผู้รับผิดชอบ
คนเดิมเพิ่งถอนตัวออกไป

“ยอมรับว่าแรกๆ ก็มีแอบกังวลบ้างเหมือนกัน
เพราะตอนเรียนไม่เคยทำโครงงานแบบจริงจัง แต่ก็คิด
ว่าน่าจะเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กๆ ได้ จึงเริ่มหาความรู้
ด้วยตนเอง และพาเด็กๆ ทำ”

ช่วงแรก ครูไสวยังคงสอนวิชาโครงงานแบบครูทั่วไป
ที่สอนหน้าชั้นเรียน มอบหมายให้เด็กๆ คิดหัวข้อโครงงาน
และไปทำการทดลอง มีรายงานมาส่ง จัดนิทรรศการนำ
เสนอผลงานสิ้นปี แล้วตัดเกรดให้

เข้าสู่ปีที่สอง สิ่งที่ครูไสวสังเกตเห็นคือนักเรียนไม่ได้ใส่ใจการทำโครงการอย่างแท้จริง หลายคนคัดลอกหัวข้อ คำนำและใจความสำคัญของรุ่นพี่มาส่ง มากกว่านั้นมีนักเรียนบางคนมาสารภาพกับครูโดยตรงว่ารายงานที่เคยทำส่ง เขาไม่ได้ทำการทดลองจริง ๆ แต่แต่งข้อมูลขึ้นมาเอง ซึ่งกระทบกระเทือนจิตใจครูไสวเป็นอย่างมาก

●● เริ่มกลับมาทบทวนว่าจะมีวิธีการอย่างไรที่เราจะดูแลเขาได้และจะตรวจสอบเขาได้ว่าดีกๆ เขาได้เรียนรู้จริงๆ ถึงมันจะล้มเหลวก็ไม่ใช่ไร แต่มันจะได้ทั้งอารมณ์ ความรู้สึกด้วยว่าเขาได้เรียนรู้จริง เขาได้ทักษะอะไรบ้าง แต่ถ้าเราปล่อยให้เรื่องนี้มันผ่านไป ก็เท่ากับเราเปิดโอกาสให้เขาได้ฝึกการมีอุปนิสัยที่ไม่ดี และเราก็เสียโอกาสที่จะฝึกให้เขามีอุปนิสัยที่ดีไปด้วย”

เชื่อมั่นในศักยภาพ

“มนุษย์ล้วนแตกต่าง แต่ทุกคนมีศักยภาพ อยู่ที่เรามองเห็นและหยิบมันขึ้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์”

เพราะเห็นว่าการเรียนในห้องเพียงส่วนเดียวมีอาจสร้างนักเรียนในคุณลักษณะอื่นมากกว่าการท่องจำได้ แต่การทำโครงการจะฝึกฝนให้พวกเขารู้จักการลงมือทำในสิ่งที่ควรทำ ฝึกฝนให้พวกเขาจดจำสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

แม้จะไม่มีหลักการให้ยึดเป็นแบบอย่าง แต่ครูไสวก็มุ่งมั่นทำหน้าที่เป็นครูสอนโครงการอย่างเต็มกำลังด้วยสติปัญญาตนเองล้วนๆ โดยเริ่มจากการเข้มงวดและตรวจสอบงานนักเรียนมากขึ้น เวลาเด็กมาส่งงานก็จะซักถามมากขึ้น ให้นักเรียนเก็บผลการทดลองเป็นภาพถ่ายหรือวิดีโอ มีหลักฐานทุกครั้งที่มาคุยกับครู ทำให้ครูรู้ว่าเด็กกลุ่มไหนทำจริง กลุ่มไหนทำไม่จริง

และในการให้คะแนน ครูไสวจะดูทั้งผลงานและตัดเกรดจากนิสัย เพราะมองว่าถึงเด็กจะเรียนเก่งแค่ไหน หากนิสัยไม่ดีก็จะเป็นพิษภัยย้อนกลับมาทำร้ายตัวเขาเองในอนาคต

●● ครูเชื่อว่านิสัยที่ดีจะนำมาซึ่งความมีเสน่ห์ในตัวของเด็กๆ เอง ไปอยู่ตรงไหนใครก็รัก ก็ชื่นชม และสามารถทำให้เขาผ่านเรื่องแย่ๆ ไปได้ เขาไม่ต้องเรียนเก่งอะไร แต่ถ้าเขามีคุณสมบัติเหล่านี้ เขาก็จะดูแลตัวเองได้ ทำให้เขาฝ่าฟันอุปสรรค ไปถึงเป้าหมาย หรือความใฝ่ฝันในชีวิตของเขาได้”

ด้วยความทุ่มเทและความพยายามของครูไสว เมื่อโครงการสำเร็จลุล่วง ผลที่เกิดขึ้น แม้จะเป็นเพียงนักเรียนบางส่วน แต่ก็เริ่มทำให้ครูเชื่อมั่นในหนทางที่ก้าวเดินมากขึ้น

“เราจะเห็นความเปลี่ยนแปลงของเอาจจากคนหนึ่งไปเป็นอีกคนหนึ่งได้จริง คือ เด็กจะมีทักษะการเขียนดีขึ้น พูดได้ดีขึ้น มีความอดทน รู้จักการติดต่อสื่อสาร เรียนรู้การทำงานเป็นทีม สามารถทำงานกับคนอื่นที่มีนิสัยแตกต่างกันได้ ทั้งยังรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และมีความเป็นผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้น”

“จิตตปัญญาศึกษา”

ในช่วงหลังครูไสวได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และได้เรียนรู้กระบวนการจิตตปัญญาศึกษา ทั้งเข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งครูมองว่านี่คือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาบุคคลได้อย่างยั่งยืน ครูจึงนำวิธีการมาปรับใช้กับการสอนโครงการ

เริ่มตั้งแต่การปรับทัศนคติในการทำโครงการที่ไม่ใช่การทำเพราะต้องทำหรือทำเพื่อผ่าน แต่ต้องเข้าใจเป้าหมายและมองภาพของการทำโครงการได้ครอบคลุม ซึ่งครูไสวเน้นที่การสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน โดยการเชิญนักเรียนรุ่นพี่ที่ประสบผลสำเร็จจากการทำโครงการมาแบ่งปันประสบการณ์ให้รุ่นน้องฟัง

สิ่งสำคัญคือการเอาใจเขามาใส่ใจเราและไม่คาดหวังเกินกำลังที่เด็กมี

●● เมื่อก่อนเราก็จัดเต็มไปหลายคนเหมือนกัน ภาษาบางภาษาที่เราใช้เช่น แคนนี้ก็ทำไม่ได้หรอ ทำไมต้องใช้เวลานานขนาดนี้ แคนก็ไม่กล้าทำหรอ อะไรอย่างนี้ เราลืมไปว่าตอนเป็นเด็กเราก็ทำไม่ได้ขนาดนี้

“แต่จิตตปัญญากำทำให้เราเข้าใจความแตกต่าง และมองเห็นความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียม การสื่อสารก็จะกลายเป็นว่า ตอนนี้อ่าบอก นัก กน เอาหน่อยนะ สุดท้ายปลายทาง หนูจะได้ประสบการณ์ชีวิต ได้ทักษะติดตัวไปตลอดชีวิตเลย เมาจะรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น”

ไม่เพียงนักเรียนและครูเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแล้ว จิตตปัญญาศึกษายังเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ก้าวผ่านความยากลำบาก อุปสรรค และปัญหาต่างๆ ซึ่งกดดันทั้งครูและศิษย์ อันเป็นปมปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนแบบโครงการมาโดยตลอด

“พอเกิดความยุ่งยาก ตัวที่มันเดินนำมาเลยคือ เรื่องความรู้สึก รู้สึกไม่ชอบจะมา รู้สึกเหนื่อย รู้สึกลำบาก จิตปัญญาจะมาช่วยตรงนี้ หากเด็กมีแรงบันดาลใจมัน จะทำให้เขาเรียนรู้ได้ดี เรียนรู้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย”

การเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและไม่เหน็ดเหนื่อยที่จะ หาเครื่องมือเครื่องมือใหม่ๆ มาหนุนเสริมสร้างการเรียนรู้ ให้แก่ศิษย์ ยิ่งประสบการณ์ในการสอนนักเรียนทำโครงการ มากขึ้นเท่าไร ครูไสวและนักเรียนก็ยิ่งได้เรียนรู้กันและกัน มากขึ้นเท่านั้น และจากกิจกรรมสุนทรียสนทนาก็ทำให้ครู ไสวสัมผัสผลการเปลี่ยนแปลงในตัวศิษย์เด่นชัดขึ้นทั้งการ พุดจา การกล้าแสดงออก ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย และการใส่ใจผู้อื่น

“แต่ก่อนจะเป็นคนที่ไม่ตรงต่อเวลา ไม่ค่อย เอาการเอางานเท่าไร ครูสั่งให้ทำงานอะไรก็ไม่ สนใจ มีอยู่ครั้งหนึ่งนัดเจ้าของร้านขายไส้เดือนดินที่ จ.อุบลราชธานี เพื่อใช้ในการทำโครงการแล้วก็ไปไม่ ตรงตามนัด ครูไสวก็มาตักเตือนว่าเรานัดผู้ใหญ่ไว้ แล้ว จะต้องไปให้ตรงเวลาเพื่อรักษาน้ำใจของเขาไว้ นะ ตอนนั้นผมก็รู้สึกผิดมากแล้วก็ร้องไห้ออกมา จาก เหตุการณ์วันนั้นทำให้เปลี่ยนตัวเองเลยว่าไม่ว่าครูจะ นัด หรือทำงานอะไร ผมก็จะรับผิดชอบและตรงเวลา ทุกครั้ง”

น้องก้อง นายนิรันดร์ ศรีมงคล นักเรียนชั้น ม.4 เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนตัวเอง

ดอกผลของ ความตั้งใจ

กว่า 20 ปี ที่เป็นครูไสวสอนที่โรงเรียนขุนหาญ วิทยาสรรค์ มีนักเรียนรุ่นแล้วรุ่นเล่าได้เข้ามาทำโครง งานกับครู และจบออกไป แต่ถึงอย่างไรความผูกพัน ระหว่างครูและศิษย์ก็ยังส่งถึงกันเสมอ

●● มีเด็กบางคนโทรมาเล่าว่าตอนนี้ เขาเจอสถานการณ์อึดอัดอะไร อย่างไร เราก็จะให้เขานึกย้อนถึงตอนสมัยที่เรา เรียน เราเจอเรื่องยุ่งยากลำบากใจ เรา ก็ยังคลี่คลายและแก้ปัญหาไปได้ด้วย ดี เด็กก็จะบอกว่า นั่นสินะครู แล้วหนู จะห่วยอะไรอีก นอนตามตุ้ตามโต๊ะต่าง เติงตอนอยู่กับครู ก็ได้ฝึกฝนผลงาน หนักมาเยอะแล้ว จึงไม่มีเหตุผลว่าหนู จะต้องกังวลหรือกลัวอีก”

ด้วยการเรียนรู้ที่หาไม่ได้ในห้องเรียนปกติ ต้นทุนที่ ได้จากโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ได้ออกดอกต่อผลใน การใช้ชีวิตของลูกศิษย์ที่ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

“มีโอกาสได้เจอผู้ปกครอง เขาเข้ามาสวัสดิ แล้วบอกว่าขอบคุณมากค่ะคุณครู เราก็งถามว่า ชอบคุณเรื่องอะไรคะ เขาก็บอกว่าลูกที่เรียนจบไปเข้า มหาวิทยาลัย เขาบอกว่าแม่ต้องไปขอบคุณคุณครูให้ได้นะ คุณครูมีส่วนช่วยให้หนูเรียนในมหาวิทยาลัยได้ดี ต่างจากเพื่อนอีกหลายคนที่ไม่ได้มีโอกาสเรียนรู้แบบที่ เราทำให้เขา พอไปเรียนในระดับมหาวิทยาลัยทำให้เขามีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองมาส่วนหนึ่งแล้ว เขาจึงสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นแถมช่วยเหลือเพื่อนๆ จากต่าง โรงเรียนด้วย” ครูไสวเล่าอย่างปลื้มปริ่ม

หลักฐานอีกส่วนหนึ่งที่ยืนยันผลสำเร็จของการสอนแบบโครงงานสไตล์ของครูไสว คือโล่รางวัลและเกียรติบัตรจำนวนมากที่อัดแน่นเต็มตู้กระจกภายในห้องเรียนโครงงาน ซึ่งเด็ก ๆ คว้ามารอบครองได้ ทั้งจากเวทีการแข่งขันระดับประเทศและระดับนานาชาติ

●● พวกเขาเป็นเด็กต่างจังหวัดก็จริง แถมเป็นอำเภอติดชายแดนอีกต่างหาก แต่เขาได้พิสูจน์ให้เห็นว่าเขามีความสามารถ ทั้งการคิดและลงมือทำ มีหลายโครงงานที่เป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง หรืออาจพัฒนาเพิ่มเติมต่อไปได้ จนมีการจดสิทธิบัตรทางภูมิปัญญา

“มีโครงงานหนึ่งที่เด็กเค้าคิดนำน้ำหมักชีวภาพที่มีความเป็นกรดอยู่แล้วมาทำให้น้ำยาพาราแฉงตัวก่อนจะนำไปฉีดเป็นแผ่น เขากดลองเปรียบเทียบกันพบว่า กรดฟอสฟอริกที่ชาวบ้านใช้ทั่วไปทำให้น้ำยาแฉงตัวใน 50 นาที แต่น้ำหมักชีวภาพใช้เวลาเพียง 2 นาที เป็นโครงงานที่ได้รับคัดเลือกให้ไปนำเสนอที่สหรัฐอเมริกาและคว้ารางวัล Grand award อันดับที่ 4 มาได้

“อีกอันคือการต่อยอดภูมิปัญญาการแห้วไผ่มัดแดงของชาวบ้าน ปกติชาวบ้านเขาจะแยกขายเป็นแม่ปิง (นางพญา) ไผ่ใหญ่ และไผ่เล็ก นักเรียนเขาสังเกตและเห็นปัญหาการแยกเก็บไผ่มัดแดงที่ยุงยาก เขาเลยช่วยกันคิดและออกแบบอุปกรณ์การแห้วไผ่ที่สามารถแยกทั้งสามส่วนออกจากกันได้เลย และยังมึนนวัตกรรมไผ่แห้วกันมัดกุดอย่างได้ผล เป็นโครงงานที่ได้อันดับหนึ่งของประเทศและได้รับถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพฯ”

คงไม่ต้องอธิบายว่าความรู้สึกของครูคนหนึ่งที่ถูกเทสุดตัวและทำหน้าที่ของตัวเองอย่างสุดความสามารถจะรู้สึกดีใจมากมายขนาดไหนกับความสำเร็จของลูกศิษย์ แม้การเป็นครูสอนโครงงานจะไม่เคยคาดคิดว่าจะพานักเรียนมาได้ไกลขนาดนี้ แต่ก็นับว่าเป็นรางวัลอันล้ำค่าที่ครูไสวเชื่อมั่นอย่างสุดหัวใจว่า

ได้พยายามทำหน้าที่แม่พิมพ์ของชาติอย่างสุด
ความสามารถ

ครูในดวงใจ

ย้อนกลับไปในวันที่ครูไสวยังเป็นเด็ก ไสว อุบลแก้ว หรือ เด็กหญิงแจ้ว เป็นคนขุนหาญที่ฐานะทางบ้านค่อนข้างยากจน อาศัยอยู่กับยาย

ในวัยประถมเด็กหญิงชื่นชอบการเล่นกีฬาบอลเลย์บอล เวลาส่วนใหญ่จึงใช้ไปกับกิจกรรมที่โรงเรียน มี **ครูระพีพงศ์ ทองเอี่ยม** ผู้เป็นโค้ชคอยดูแลเอาใจใส่ไม่ว่าจะฝึกซ้อมหรือออกแข่ง

●● ตอน ม.3 เราเป็นตัวแทนหมู่บ้านไปแข่งกีฬางานวัด ครูระพีพงศ์ก็อาสาตามไปดูแลนักเรียนแข่งกีฬาตั้งแต่หัวค่ำจนรุ่งสาง ไม่ได้ถึงนักเรียนไปไหน เวล่านักกีฬาประชุมกัน ครูก็มาฟังด้วย ทำให้นักกีฬาที่ต่างอยู่ในช่วงวัยรุ่นอุ่นใจ มีกำลังใจที่มีครูมาเป็นเพื่อนคอยใส่ใจดูแล คอยดูว่าเราต้องการความช่วยเหลืออะไร ครูก็ช่วยจัดหามาให้ ทั้งยังแนะนำว่าเราควรวางตัวอย่างไรขณะที่ต้องเรียนหนังสือไปด้วยและเล่นกีฬาไปด้วย”

ครูอีกท่านที่ยังอยู่ในความทรงจำของครูไสว คือ **ครู วิไลรณ์ พรหมภา**

“ที่ประทับใจเพราะมีครั้งหนึ่งครูชวนไปเที่ยวบ้าน ทำให้รู้สึกว่าครูวิไลรณ์ไม่ได้แบ่งกันว่าเราเป็นเด็กบ้านนอก ยากจน ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่ครูชวนเหมือนเราเป็นเพื่อน ทำให้รู้สึกอบอุ่น เหมือนเป็นครอบครัว”

จากความประทับใจในครูทั้งสองท่านข้างต้นก็เป็นตัวจุดประกายให้ครูไสวเริ่มซึมซับความเป็นครูเข้าไปโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว และความเป็นครูนั้นก็ค่อยๆ ก่อตัวขึ้นช้าๆ กระทั่งได้เรียนต่อและเริ่มบทบาทการเป็นครูครั้งแรกที่โรงเรียนละลมวิทยา อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ ทั้งในฐานะครูสอนวิทยาศาสตร์ โค้ชนักกีฬาบอลเลย์บอล และครูกิจกรรมลูกเสือ ที่ยึดหลักเดียวกับที่ครูไสวได้แรงบันดาลใจจากครูต้นแบบทั้งสองท่าน คือ ลุยไปกับเด็กทุกกิจกรรม

“ตอนเป็นเด็กเราอยากได้ครูแบบไหน เมื่อมาเป็นครู เราก็ตำตัวให้เป็นครูแบบนั้น”

เสียงสะท้อน

นายธีรวัฒน์ ปานทอง (น้องเต๋า)

นักศึกษาชั้นปี 3 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ม.ราชภัฏสุรินทร์

“ตอนแรกที่มาเรียนกับครูไสว เราทำอะไรไม่เป็นเลย แคะหัวข้อโครงการยังต้องแคะกันเป็นสิบๆ รอบ ครูไสวจะคอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา และคอยตั้งคำถามให้เรากลับไปสืบค้นและทดลองต่อ

“ครั้งหนึ่งผมต้องส่งรูปเล่มรายงานไปนำเสนอที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปรากฏว่าไฟล์รายงานถูกไวรัสกิน ผมตกใจ ร้องไห้ ครูไสวก็บอกว่ามานี่ ครูช่วยดูให้ แล้วผมกับครูก็ช่วยกันทำรายงานใหม่หมดจนเสร็จทั้ง 5 บทภายในคืนนั้น เป็นอะไรที่ประทับใจมาก จะมีครูคนไหนที่อยู่กับเรา ให้กำลังใจ ช่วยเราแก้ปัญหาจนถึงขนาดนี้”

สิ่งเหล่านี้ทำให้เรามีครูไสวเป็นหนึ่งในครูต้นแบบ และเลือกเรียนต่อในสายครูเพื่อจบออกมาสอนคนให้มีความสุขและประสบความสำเร็จตามแบบที่เขาเองเคยได้รับ

นางสาวกฤษณา พะโลม (น้องแพนทิน)

นักเรียนชั้น ม.4

“แต่ก่อนหนูจะเป็นคนที่ไม่พอใจก็จะชอบเหวี่ยงเพื่อนในกลุ่มเขาก็จะไม่อยากเข้าใกล้ ครูก็มาบอกว่าการที่หนูทำโครงการเสร็จแต่เสียเพื่อน คนรอบข้างไม่อยากเข้าใกล้ มันไม่มีประโยชน์เลยนะลูก สิ่งสำคัญที่ครูอยากให้หนูเป็นคือรักษามิตรภาพไว้ ได้ทั้งโครงการ ได้ทั้งเพื่อน การเรียนกับครูไสวถึงจะมีอะไรจัดจิตใจตัวเองไปบ้าง แต่มันก็เป็นประโยชน์กับอนาคตของตัวเราเองค่ะ”

ผู้ปกครองให้การตอบรับ ผู้บริหารโรงเรียนให้การหนุนเสริม

นางชลิตา ปราบภัย

อายุ 45 ปี ผู้ปกครองนักเรียนที่เรียนกับครูไสว

“ครูไสวเป็นครูที่ดูแลเอาใจใส่นักเรียนเป็นอย่างดี รู้ว่าแต่ละคนมีนิสัยอย่างไร แล้วย่นำมาปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองไว้วางใจและให้ความร่วมมือกับครู

“อย่างลูกสาวเราเขาจะเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง แม่สอนอะไรบอกอะไรเขาจะไม่ฟัง เขาจะเถียงตลอดเวลา แต่พอมาทำโครงการนี้ เขาจะเป็นคนมีเหตุผล ใจเย็นขึ้น รู้จักแบ่งเวลา และก็รู้จักช่วยเหลือ แต่ก่อนงานบ้านอะไรเขาก็ไม่ทำ พอมาทำโครงการ เขาก็เริ่มทำ เขาเป็นผู้ใหญ่ขึ้น อดทน แล้วก็ขยัน เราในฐานะผู้ปกครองก็รู้สึกภูมิใจและดีใจที่ลูกสาวโตเป็นผู้ใหญ่ขึ้นเยอะ”

อิทธิ ศรีมารรณ์

ผู้อำนวยการโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์

“ผลที่เกิดขึ้นทำให้ในปีการศึกษาต่อไป ไป ทางโรงเรียนมีนโยบายขยายผลห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาเพิ่มมากขึ้นอีกจนครบทั้ง 6 ระดับชั้น ซึ่งมีครูไสวเป็นผู้ดูแลภาพรวมทั้งหมด”

สำหรับครูไสวแล้ว ความเจริญงอกงามในตัวลูกศิษย์ที่เกิดขึ้นและที่กำลังจะเกิดขึ้นต่อไป ถือเป็นความสุขและความภาคภูมิใจที่ผลักดันให้ครูไสวยึดมั่นในสิ่งที่ทำว่าได้เดินมาถูกทางแล้ว และจะทำให้ดียิ่งขึ้นเพื่อลูกศิษย์ของตัวเองต่อไปในอนาคต

“เราอยากทำทุกวินาทีของการเป็นครูให้เต็มกำลัง และอยากทำให้ดีที่สุด วันหนึ่งที่เรากษัตริย์อายุ หากมองย้อนกลับมา จะได้ไม่ต้องรู้สึกเสียดายว่าตอนเรามีหน้าที่ มีกำลังที่จะทำ ทำไมเราไม่ทำให้เต็มที่ แต่ถ้าวันนี้เรากำเติมที่แล้ว อย่างน้อยเราก็ไม่รู้สึกติดค้าง และบอกตัวเองได้ว่าเราได้ทำหน้าที่ของแม่พิมพ์ของชาติเท่าที่จะทำได้แล้ว”